

РАХУНКОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 226-33-82
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

23.06.2015 № 04-1193

На № _____ від _____

Прем'єр-міністру України
Яценюку А.П.

Щодо результатів аудиту

Шановний Арсенію Петровичу!

Рахунковою палатою проведено аудит ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

За результатами аудиту Колегією Рахункової палати зроблено висновок, що **Кабінетом Міністрів України та Міністерством соціальної політики України у 2014 році не забезпечено у повному обсязі виконання Закону України від 28.02.91 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»** (далі – Закон № 796) у частині виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. **Це зумовлено недостатнім рівнем фінансового забезпечення цих виплат при формуванні проекту державного бюджету та неналежним організаційним забезпеченням виконання відповідної бюджетної програми з боку Мінсоцполітики.**

Нормативно-правове забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, **на сьогодні недосконале та застаріле, містить правові колізії.**

З 2011 року подолання наслідків Чорнобильської катастрофи здійснюється **без державної програми**, незважаючи на неодноразові рекомендації Верховної Ради України щодо подання проекту закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

Рекомендаціями парламентських слухань «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження», схвалених постановою Верховної Ради України від 22.04.2015 № 348-VIII, Кабінету Міністрів України запропоновано внести на розгляд

Верховної Ради України проект закону **про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016 - 2026 роки.**

Існуюча система виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва (далі – грошова допомога) та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (далі – компенсація), базувалася на нормативно-правових актах, обсяги виплат за якими не відповідали їх розмірам, визначеним Законом № 796, що спричиняло порушення прав постраждалих громадян на соціальний захист, створювало соціальну напругу серед них та призводило до звернень громадян до судів.

Розміри грошової допомоги встановлені постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.96 № 836 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Постанова № 836) в абсолютних сумах і **не змінювались протягом 18 років**, незважаючи на постійне зростання мінімальної заробітної плати. Відповідно, у 2014 році вони були меншими **майже в 230 разів** від визначених Законом № 796.

Ця допомога розміром **від 1,6 грн. до 2,6 грн. на місяць**, яка нараховувалася більш як **655 тис. осіб**, істотно не впливала на рівень обмеження споживання постраждалими особами продуктів харчування місцевого виробництва, втратила свою матеріальну та соціальну значущість, водночас була додатковим навантаженням для працівників органів соціального захисту населення. З 01.01.2015 виплата грошової допомоги відмінена Законом України від 28.12.2014 № 76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України».

Кабінет Міністрів України у порушення п. 16 прикінцевих положень Закону України від 28.12.2014 № 76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» щодо приведення у місячний строк з дня набрання ним чинності нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом зміни до Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (далі – Порядок № 936), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 № 936, у зв'язку з виключенням ст. 37 із Закону № 796 до цього часу не вніс.

У порушення п. 9 Порядку № 936 розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування громадянам, віднесеним до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, **останні п'ять років не змінювались.**

Мінсоцполітики своїм наказом від 07.04.2014 № 196 **визначило розмір грошової компенсації на 2014 рік на рівні 2010 року.** Вже тоді цей розмір був на третину менший, ніж потреба. Враховуючи зростання цін протягом чотирьох років, реальні розміри компенсації зменшилися **майже вдвічі, що призвело до недотримання фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами**

харчування постраждалих громадян, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.1992 № 258 «Про норми харчування та часткову компенсацію вартості продуктів для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Слід зазначити, що цей наказ Мінсоцполітики затверджений з недотриманням вимог пункту 9 Порядку № 936 у частині терміну визначення розмірів грошової компенсації, який не може перевищувати десяти днів після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Внаслідок невідповідності розмірів щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва, встановлених Постановою № 836, розмірам, визначеним Законом № 796, виникла правова колізія, яка призводила до масових звернень громадян до судів, що, як правило, приймали рішення на користь позивачів.

Станом на 01.01.2015 постраждалими громадянами подано **91 тис.** позовів щодо виплати грошової допомоги та компенсації. Сума, яка за позовами підлягала виплаті, становила **162,5 млн. грн.**, при цьому **162,4 млн. грн. (99,9 відс.)** – це сума за позовами щодо виплати грошової допомоги. Загальна сума виплат і стягнень з рахунків структурних підрозділів соціального захисту населення за рішеннями судів усіх інстанцій з виплати допомоги та компенсації станом на 01.01.2015 – **7,7 млн. грн.**, з них у Житомирській області – **7,3 млн. грн. (94,8 відс.)**, Рівненській області – **0,4 млн. грн. (5,2 відсотка).**

Відсутність єдиної повної інформаційної бази обліку постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи громадян призводить до необ'єктивної інформації про їх чисельність.

Мінсоцполітики не створило єдиного системного і достовірного обліку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, який би підтверджував правомірність нарахування їм відповідних виплат і забезпечував обґрунтоване планування видатків і розподіл коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Існуюча база Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги (далі – ЄДАРП) не використовується Мінсоцполітики для визначення обсягів видатків для отримання постраждалими громадянами відповідних виплат. Дані про отримувачів виплат формуються на підставі звітів про чисельність осіб, які мають право на пільги, передбачені Законом № 796, що надсилаються структурними підрозділами соціального захисту населення.

Внаслідок неефективних управлінських рішень Мінсоцполітики та департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації протягом двох років у Київській області не забезпечено ведення ЄДАРП і здійснення департаментом і структурними підрозділами соціального захисту населення контролю за правомірністю нарахування компенсаційних виплат постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи.

3 2013 року відсутній доступ до ЄДАРП сервера зазначеного департаменту та не забезпечено його ведення згідно з п. 4 положення про департамент у зв'язку із скороченням посади фахівця, який виконував обов'язки системного адміністратора і на якого було покладено обов'язки ведення реєстру. Департаментом як уповноваженим органом не організовано збирання, систематизацію, зберігання інформації, ведення обліку пільговиків та внесення до реєстру уточнень згідно з п. 3 Положення про ЄДАРП, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 № 117.

Мінсоцполітики як головний розпорядник коштів не забезпечило обґрунтованого планування видатків на виплату грошової допомоги і компенсації та належного контролю за виконанням бюджетної програми, що в умовах обмежених фінансових ресурсів, виділених для виконання законодавчо встановлених гарантій постраждалим громадянам, призвело до утворення наприкінці 2014 року невикористаного залишку бюджетних коштів у сумі **3240,3 тис. грн.** за наявності **23457,6 тис. грн.** простроченої кредиторської заборгованості.

Планування видатків на відповідні виплати здійснювалось не з фактичної потреби щодо осіб, які мають право на отримання грошової допомоги та компенсації, а виходячи з фактично виділеного обсягу фінансування на 2014 рік для проведення відповідних виплат. Чисельність отримувачів грошової допомоги і компенсації протягом року коригувалась Мінсоцполітики залежно від обсягів фінансування для проведення цих виплат.

За відсутності контролю з боку Мінсоцполітики керівництвом департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації приймалися **неефективні управлінські рішення щодо розподілу асигнувань** між структурними підрозділами соціального захисту населення. Так, на рахунку управління соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації впродовж перших п'яти місяців 2014 року були наявні залишки значних сум невиплачених коштів (від **451,5 тис. грн.** до **811,4 тис. гривень**). Надалі недофінансування за напрямом у червні, липні, серпні унеможливило здійснення своєчасного перерахування необхідних обсягів коштів для проведення розрахунків із пільговиками в загальній сумі **229,8 тис. грн.**, що призвело до звернень пільговиків із скаргами на урядову гарячу лінію. Через затримку з перерахуванням коштів у червні-липні 2014 року **майже півтисячі постраждалих** отримували належні виплати компенсації **із запізненням на місяць**.

У порушення п. 2 прикінцевих положень Закону України від 27.02.2014 № 795 «Про внесення змін до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» щодо приведення його у відповідність із Конституцією України» та п. 9 постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» Положення про Міністерство соціальної політики України Кабінетом Міністрів України не затверджене.

Стан внутрішнього контролю Мінсоцполітики за використанням коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є неналежним. Протягом останніх чотирьох років аудит використання коштів на такі цілі Міністерством не проводився.

Зважаючи на викладене, Рахункова палата пропонує Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

- внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016 - 2026 роки;

- при формуванні проекту Державного бюджету України на 2016 рік розглянути можливість виділення коштів для встановлення розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, виходячи із фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами харчування та актуальних середніх цін на продукти харчування відповідно до статей 20 і 21 Закону № 796 та пункту 9 Порядку № 936;

- внести зміни до Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 № 936, у зв'язку з виключенням статті 37 із Закону України від 28.02.91 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

- прискорити затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України.

Про розгляд листа та вжиті заходи просимо поінформувати відповідно до пункту 11 статті 7 Закону України «Про Рахункову палату».

З повагою

Голова

Р.М. Магута